СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 11. Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 15. січня, 1925. — VOL. XXXIV. No. 11. Jersey City, N. J., Friday, January 15. 1926. TREE CENTS

Велика копальняна катастрофа.

ВИЛБЕРТОН, Оклагома, 14. січня. — В углевій копальні Деґнен-Мекконел наступив учора в ночі вибух ґазів, який захопив під землею 93 майнерів. Мимо того, що сейчас почалася ратункова акція, вона здається не виратує ні одної живої душі з сих захоплених. Досі добуто зпід землі 65 тіл.

В час вибуху працювало в копальні 101 робітників. З них лишень 8 Муринів, що працювали близько виходу, втекли на поверхню землі. Під землею зараз повстав пожар, котрий унеможливив ратунок.

ПІНШО ДОМАГАЄТЬСЯ ЗАКОНА ПРО ВУГОЛЬ.

ГАРИСБУРҐ, ПА., 13. січня. — З огляду на те, що вуглева конференція покінчилася повною невдачою, пенсилвенійський ґубернатор Пінцо почав наново заходи, щоби стейтова леґіслятура ухвалила предложені ним закони про вуглевий промисел.

Сих законів є два. Один признае вуглевий промисел публичним промислом, себто таким, від якого залежить суспільний добробут, і який тому повинен стояти під державною контролею, як се нині вже є з трамваєвими, телефоновими, ґазовими та другими подібними підприемствами. На основі другого закона, уряд мавби мати нагляд над подробичною торговлею твердого вугля.

КЛЕН ВИКРУЧУЄТЬСЯ ВІД ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 13. січня. — Мимо сього, що найвисший суд нюйорського стейту признав конституційним стейтовий закон, який наказує всім потайним орґанізаціям предкладати урядови спис усіх членів, Ку-Клакс-Клен, проти котрого передовсім сей закон був вимірений, старається вирватися зпід обовязуючої сили закона на тій основі, що мовляв він уже рік тому дістав від стейтового уряду чартер яко запомогова орґанізація. Супроти сього уряд буде відай примушений вести довгий процес проти Клена за його діяльність, не обняту сим чартером.

ЗА ІНТЕРВЕНЦІЮ ФЕДЕРАЛЬНОГО УРЯДУ В ВУГЛЕВІЙ СПРАВІ.

ВАШИНҐТОН, 13. січня. — Відпоручники президента Кулиджа заперечили чутки, буцімто президент наслідком зірвання вуглевих переговорів збирався вмішуватися в углеву справу.

Конґресови вже предложено кілька проєктів законів про те, яку владу має мати президент на случай вуглевих страйків.

КРИТИКУЮТЬ МУСОЛІНІ В АМЕРИКАНСЬКІМ КОНҐРЕСІ.

ВАШИНҐТОН, 13. січня. — Підчас дебати над італійсько-американським договором про сплату італійського военного довгу демократичний конґресмен Генрі Рейні виступив з острою критикою проти італійського диктатора Мусоліні, пятнуючи його як „злочинну, вбийчу силу" за те, що він позбавляє населення горожанських прав.

НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК ЧЕРЕЗ НЕОБЕРЕЖНЕ ОБХОДЖЕННЄ З РУШНИЦЕЮ.

АТЛАНТА, Джорджія, 13. січня. — Підчас того, як мати пані Ланієр прятала комнату, її двоє дітий, з котрих одно має 5, друге всего 2 роки, бавилися під її доглядом. Несподівано 5-літна Катерина зняла з клинка 22-каліброву рушницю та змірившися до матери, крикнула: „Я тебе застрілю, мамо". Заким мати мала час відповісти, гукнула рушниця, і мати впала до землі. З її грудий точилася кров.

Коли сусіди на крик дітий пізвали лікаря, лікар ствердив небезпечну рану під самим серцем. Жінку відставлено до шпиталя. Лікарі не роблять великої надії на її виздоровлення.

СТАРО-КАТОЛИЦЬКИЙ СИНОД.

НЮ ЙОРК, 13. січня. — Відбуваючийся тут конґрес старокатоликів, себто тих римо-католиків, що не приняли доґми про непомильність римського папи, ухвалили видати енцикліку до американського громадяньства, яка має виступати проти того, щоби церква стояла за клясами та визиском робітників.

НЕВДАЛА ВТЕЧА З ТЮРМИ.

ДЖЕФЕРСОН СИТІ, 13. січня. — З тюрми стейту Мезуре втекли вчора вломники Фред Гилдебренд та Пол Питмен, що відбували там довголітну вязничну кару. Вони перекралися через високий мур та дісталися на ріку, по якій тоді йшли великі криги. Вязничні сторожі зочили їх та стали до них стріляти, але ні одна куля не попала, бо втікачі, скачучи з одної криги на другу, зайшли далеко на середину ріки. На кригах вони й стали плисти долів рікою. Та далеко вони не заплили. В одному місці на них ждала поліція, повідомлена вязничним зарядом. Побачивши ряд рушниць, вимірених до себе, втікачі дали переконатися, що для них буде краще здатися. Скачучи з криги на кригу, попадаючи при тім частенько в зимну воду, вони добилися назад до берега та віддалися в руки поліції, яка їх відставила до тюрми.

СЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА РІДНУ ШКОЛУ.

В січні сього року збірки призначені на Рідну Школу в Галичині.

Всі збірки посилати через:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

АМЕРИКАНСЬКІ ФАРМЕРКИ РАБИНІ.

НЮ ЙОРК, 12. січня. — Уряд безпартійної орґанізації Ліґа Народньої Відбудови, жадає від сенату розведення слідства на життє-буттє американських фармерів. На думку уряду сеї орґанізації, американські фармерки се справдішні рабині, а положенне фармерських дітий малощо ліпше. Уряд сей каже теж, що Америка має який міліон фармерів більше, як вона потребує.

ПРОТИЖИДІВСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ У ЛЬВОВІ.

Дня 19. грудня розкинено по Львові летучки, підписані „Млодзеж і польське сполеченьство", в яких взивалося до участи в прилюднім вічу, що малоб заняти становище супроти „інституції", що звільняє найбільших державних злочинців".

Наслідком тої летучки зібралася тогож дня вечером велика товпа демонстрантів, зложена — як треба догадуватися — з млодзежи і сполеченьства польського. Під памятником Фредри виголошено три промови, в яких взивалося до протижидівських виступів, до протесту проти судового вироку в процесі Штайґера, проти суддів присяглих і т. д.

Демонстранти пройшли вулицями: Академічною, Марійською площею, Леґіонів, Коперника, Сикстуською, Рейтана і назад. Під памятником Міцкевича відспівано Роту і піднесено оклики: „хай живе Пастернаківна, Лукомскі, Кайдан!...

Пастернаківну обносили на руках. Демонстранти підносили ворожі крики під вікнами адвоката Ґрека і з криком „бий Жидів" вибили вікна в каварні Варшава і наробили багато шкоди в „Аполльо", якого власником є Зборовскі, суддя присяглий з процесу Штайґера.

Не обійшлося без криків і під мешканням Штайґера, як теж під редакцією „Хвилі".

І В ЕСПАНІЇ ВОЮЮТЬ З КОРОТКИМИ ЖІНОЧИМИ СУКОНКАМИ.

В часописах еспанської столиці Мадриту, появився розпорядок про жіночі суконки. На будуче жінки, що хочуть брати участь в релігійних обходах в королівській каплиці чи теж в инших церквах Мадриту, мусять мати довгі сукні, високо запняті під шию і з рукавами, що сягають до долонь.

СЬОГОРІЧНА КОЛЯДА ДЛЯ РІДНОЇ ШКОЛИ.

Різдвяна Коляда рішає рік річно про судьбу Рідної Школи, про її істнування. Якщоби Різдвяна Коляда не дописала, змушена булаби Рідна Школа замкнути свої школи і припинити дальшу діяльність. В той спосіб булиби ми позбавлені під Польщею ще й тих останніх шкіл, в яких можна виховати молоде покоління на ідейних борців за волю українського народа.

Наш нарід в краю розуміє вагу Рідної Школи. Тому в минулім році, коли холод і голод визирав з наших сільських хат, коли за коляду на Рідну Школу саджали колядників в польську тюрму, 1126 громад пішло з колядою і наколядувало по наших горем прибитих селах $10,000. Себто зібрали на Рідну Школу за один раз таку суму, якої не складає ціла американська Україна за цілий рік.

А ми не повинні дати себе випередити в коляді старому краєви. Ми повинні зложити на ту ціль більше як складає голодне село в Галичині. Тому йдім з колядою на Рідну Школу в кождій місцевости, а зібрану коляду пересилаймо негайно до краю на потреби Рідної Школи через:

OBYEDNANNYE,
847 N. Franklin St.,
PHILADELPHIA, PA.

ПРОРОЦТВА НА 1926 РІК І НА ПІЗНИЙШЕ.

Один Українець пише нам, що большевицька влада в Росії владе 29-ого жовтня с. р. Отже лишає ще большевикам 9½ місяця до спаковання манатків.

Другий Українець, спіритист з Шикаґо, пише нам, що там є кружок спіритистів, котрі вечерами розмовляли з духами. Сі розмови, пише він, сходяться в сьому, що заповідають другу світову війну від 1929 до 1931 року, в якій зникне з лиця землі Польща, а повстане моґуча українська держава.

Зноваж професор Ґустав Маер, астрольоґ з Гобокен, Н. Дж., заповідає на основі укладу звізд на небі, що сього року буде змінена в Америці прогибіція, а саме, що буде дозволене вино і пиво.

Далі каже він, що Америка не вступить до Ліґи Народів; що будуть випадки в підземних зелізницях в Ню Йорку і кругом Ню Йорку; що будуть бурі і землетруси; і що бувший німецький кайзер здобуде гроші і славу.

АМЕРИКАНСЬКІ ПРОМИСЛОВЦІ В ХАРКОВІ.

Харківські „Вісти" з 3. грудня повідомляють, що до Харкова прибула ґрупа американських промисловців із гірничим інжініром Форнґамом на чолі для ознайомлення зі станом української гірничої промисловости а також для вияснення можливости збудування на Україні великого металюрґічного заводу. З Харкова мають вони виїхати на оглядини Донецького басейну.

ПОЛЬЩА ПІД КОНТРОЛЕЮ.

„Таймс" про польські фінанси і закордонну позичку.

У статті англійського „Таймса" з дня 14. м. м. присвяченій теперішньому станови польських фінансів находимо дуже цінні інформації та признання. А саме довідуємось, що резерва золота польського банку покриває тільки 18 процент банкнотів пущених у світ, хоча законне мінімум покриття золотом є 30 проц. Резерва девіз, яка з початком цього року доходила до 254 міліонів, нині стопилася зовсім. „Таймс" признає, що реформу валюти в Польщі переведено без помочі чужини, але задля недостачі досвіду уряд зробив основні помилки, головно в кредитовій політиці. Розділ кредитів не був переведений пропорціонально до підстави валюти, тому ціни підскочили, а торговельний біланс погіршився. Ці фінансові помилки захитали загальним станом фінансів і навіть польські банки мусіли платити в Анґлії фунтами, а не золотими.

„Кріза є важка" — каже „Таймс", поміч чужини є необхідна, але... до цього треба засобів контролі чужини". Добалакались. Чи не краще було раніще доглупатись до такої простої справи, що люди, які не мають досвіду в такій „делікатній материї" як гроші, не повинні би робити експериментів коштом руїни десятків тисяч громадян, а повинні були подбати про чужинного фахового „контрольора".

НЕДУГА РОМЕН РОЛЯНДА.

Відомий французький письменник Ромен Ролянд, один з тих, що свого часу підписали протест проти білого терору в Польщі, важко занедужав в місцевости Вілленев над Женевським озером, де він від двох років перебуває. Його недуга викликала загальне занепокоєнне.

Тайний англійсько-німецький договір проти Польщі?

ВАРШАВА, 13. січня. — В тутешніх урядових кругах повторюють чутку про се, що Англія й Німеччина заключили в Локарні тайний договір проти Польщі, на основі якого Анґлія годиться, щоб Німеччина відібрала собі від Польщі в недалекій будучнні шийку до Данціґу і Горішний Шлеск.

Відомість про се, як кажуть, дісталась на міжнародню біржу і се було головною причиною упадку польських злотих по локарнейській умові і неприхильного становища закордонних банків до Польщі.

Ся відомість викликала серед Поляків велике пригноблення.

УНІВЕРСИТЕТ ДЛЯ ІМІҐРАНТІВ.

ЛОНДОН, 13. січня. — Англійське правительство основало тут приготовний університет для еміґрантів до Австралії.

В сьому університеті приготовлюють мущин і женщин, що хотять еміґрувати до Австралії, про тамошні умови громадського й економічного життя.

ЗУПА ЗАМІСЦЬ ГОРІВКИ.

КАРЛАЙЛ, Англія, 13. січня. — Тутешня міська рада завела прилюдні доми з барами, де продають горячу зупу по 1 пенні (2 центи) за миску. Кажуть, що люди, зївши зупу, не хотять жадних алькогольних напоїв. Тому місто сподіваеться при помочі зупи зборотн у себе пиянство.

ПРОДУКЦІЯ ҐУМИ.

ЛОНДОН, 13. січня. — Тутешня преса звіщає, що продукція британської ґуми (на островах біля Індії) винесе сього року понад 600,000 тон.

МУССОЛІНІ ХОРИЙ.

ЛОНДОН, 13. січня. — Тутешня преса подає вістку з Риму, яка повідомляє, що диктатор Італії Муссоліні важко хорий і мусить небаром піддатись операції.

ЗАПОВІДАЮТЬ РОЗВЯЗАННЄ ПАРЛЯМЕНТУ.

ПАРИЖ, 13. січня. — З уваги на фінансову скруту і політичну крізу у Франції заповідають, що одинокою розвязкою в трудній ситуації буде скоре розвязанне парляменту.

ФРАНК ПАДЕ.

ПАРИЖ, 13. січня. — Сьогодня на грошевому ринку францускі паперові франки далі летіли. Їх вже нотовано по 3½ американського цента.

ПОЛІТИЧНА КРІЗА В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 13. січня. — Провідник демократів Ерік Кох і провідник центра (катол. послів) Еренбах повідомили президента Німеччини, Гінденбурґа, що їм не вдались заходи скласти великий коаліційний (обєднаний) кабінет, бо націоналісти відказались від участи. Через те вони покинули сю місію.

З уваги на те президент Гінденбурґ доручив бувшому канцлерови Лютерови наново пробувати скласти кабінет, все одно, з націоналістами, чи без них.

ЛІҐА НАРОДІВ І ВИРІБ ОРУЖЯ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 13. січня. — Ліґа Народів хоче скликати міжнародню конференцію у справі контролі над виробом і продажю оружя в усіх державах.

Длятого тепер звернулась до всіх держав, навіть до Америки, щоби до 1-ого червня сього року подали про се свої погляди.

ДОВГИ ІТАЛІЇ.

РИМ, 13. січня. — Італійський міністер скарбу ґраф Вольпі виїхав разом з делеґацією, з якою був у Вашинґтоні, до Лондону на переговори з британським міністром скарбу Черчилом у справі вирішення военного довгу, який Італія винна Анґлії. Італія сподівається, що вирішить довг у Лондоні таксамо як недавно у Вашинґтоні.

МУССОЛІНІ І ВАТИКАН.

РИМ, 13. січня. — Премієр Муссоліні від довшого часу старається наново привернути приязні взаємини між італійським правительством і Ватиканом. Задля сього він навіть скликав окрему комісію.

Одначе Ватикан сим не вдоволений і вже наперед висказав своє становище через урядовий орґан папи римського Оссерваторе Романо. Ся ґазета пише, що шкода говорити про згоду Ватикану з італійським правительством, якщо Італія не признає повної независимости Ватикану у відношенню до цілого світа, а також як не змінить законодавства у релігійних справах згідно з вимогами Ватикану.

ЗА СУСІДСЬКУ ПРИЯЗНЬ.

АТЕНИ, столиця Греції, 12. січня. — Новий болгарський премієр Андрей Ляпчев предложив грецькому правительству, щоби Греція підписала умову з Болгарією про сусідську приязнь.

ПРИЙДЕ МЕСІЯ.

ЛОНДОН, 11. січня. — Пані Анна Бесант, голова теософічного товариства, каже, що розмовляє з Богом і одержала відомість, що скоро прийде на землю Месія.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОВОКАТОРСЬКА АКЦІЯ САМОЗВАНЦЯ

Ми вже згадували в статті „Світла і Тіни" про ту деморалізацію, яку поширює польський уряд між нашим селянством при допомозі таких нікчемних типів як попавший на старі літа в божевілля, др. Северин Данилович. Тепер обговоримо [illegible]ний атак Польщі, так само нікчемний і в тій самій мірі деморалізуючий наш нарід, який відноситься до наболілої в нас університетської справи.

Польські часописи в Америці і в краю, а за ними нюйорські большевицькі „Укр. Щоденні Вісти" поспішилися оголосити великими буквами, що в Галичині приходить до польсько-української угоди. А це тому, що др. Роман Стоцький зложив польському урядови льояльну декларацію, в якій заявив готовість взяти участь в нарадах організаційної комісії, яка має вирішити справу українського університету. В заяві тій покликується Стоцький на те, що говорить від імени галицько-українських учених, між якими находяться імена Українців, бувших професорів львівського університету. Стоцький вислав те письмо до польського міністра освіти Станислава Грабського, відомого ворога Українців, заявляючи, що він і всі названі в декларації особи були і є великими і щирими українськими патріотами, а коли роблять цей крок то це тому, що „любов до власного народа і відповідальність за його будуччину так вказують їм поступити". Потім заявляє Стоцький далі, що „стоячи на становищі польської державности наші вчені заявляють готовість щирої і льояльної співпраці з урядом для добра держави і обох національностий", а кінчить свою декларацію тим, що вважає свій крок лише за „скромний причинок до праці для добра Річипосполитої і нашого народу".

В злуці з тою декларацією мала відбутися вкоротці з рамени польського уряду спільна конференція польських і українських вчених, в якій з українського боку мали взяти участь слідуючі професори: др. Олександер Колесса, др. Станислав Дністрянський, др. Степан Рудницький, др. Кирило Студинський, др. Володимир Вергановський, др. Ілярій Свєнціцький і др. Мирон Кордуба.

Це є той факт, з якого зроблено польсько-українську угоду. Додати треба, що автор декларації походить з Буковини і хоч був петлюрівським послом в Берліні, ніякої участи в нашім громадянськім життю перед війною ні по війні не брав і не є ніяким професором. Показав себе тепер честилюбивим авантурником і політичним гохштаплером, який хотів використати польсько-українське напруження на західно-українських землях для своєї особистої карієри. Вичислені висше дійсні професори, відомі українські діячі не мають нічого спільного з тою декларацією, а деякі з них вже оголосили свої протести в тій справі.

Українське громадянство в своїй цілости поставилося до цеї авантури не тільки неґативно, але напятнувало її як зраду, називаючи Стоцького звичайним аґентом польської влади, а його декларацію ділом без чести, пуття і поваги. Проти декларації Стоцького запротестувало Українське Національно-Демократичне Обєднання, називаючи її актом звичайної провокації з боку невідповідального осібняка-самозванця. А дальше забрала голос і наша Парляментарна Репрезентація, яка осудила рівнож крок Стоцького, який вмішався без всякого уповажнення до того рода політичної справи, яку може вирішити тільки умандатоване представництво українського народа.

Нема прямо одного голосу, який одобривби поступовання Стоцького. Український нарід вмив руки від неї і він не винен тому, що Полякам вдалося зєднати для себе одного хруня більше. Таке бувало і буває у всіх народів і ми не можемо бути виїмком. Серед міліонів людий знайдуться герої, яких ніколи не забракне й зрадників, що задля лакімства лукавого, гроша і карієри готові піти на услуги навіть і ворогам.

Польща знайшлася тепер в надзвичайно скрутнім положенню фінансовім. Ратунок може прийти тільки з заграниці, а та знова не має довіря до польського уряду. Щоби тепер показати свою життєздатність та дати доказ того, що в Польщі йде до кращого, Польща взялася до вирішення одної з найбільш пекучих справ, а саме справи заснования українського університету. А як посередника до цего вибрала Романа Стоцького. Не ходить її о університет, бо такого вона не дасть, хоч зобовязалася до цего своїм власним законом. Вона хоче тільки внести ще більший розгардіяш в наш табор, хоче нас посварити і розбити на групи, бо тоді легше буде знайти групу, яка себе заявить представником волі українського народа і піде на згоду з Польщею. До того з кождої такої декларації вона робить для себе політичний капітал, бо розтрублює по світі, що Українці вже погодилися зі своєю долею і признають польську державність. Такі декларації добувала вона для себе в всіх тяжких для неї хвилях, таку саме добула й тепер, коли знайшлася в тяжкій фінансовій кризі та політичній ізоляції. І з того власне боку авантура Стоцького для нас найбільш шкідлива. Українського народа одначе вона не роздвоїть.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ЛАКЕЙСТВО

Львівське Діло пише:

Гіркі, дошкульні, глибокими контемпляційними думками перепоєні слова двох великанів і провідників української нації в її поході по тернистих шляхах історичного життя-буття, слова-докори Куліша й Франка про народ без пуття, без чести, без поваги й без сорому, який „нащадків пізних палити-ме', — приходять на думку якраз тепер, коли направо й наліво розливається каламутна хвиля деморалізації етичного розвалу, коли та каламутна хвиля накриває собою особисту гідність і національне достоїнство.

А свій початок бере та каламутна хвиля в болотяному жерелі сучасного польського життя, в жерелі, що вже повіню розлилося по всіх ділянках життя. Недавно реферували ми статтю варшавського „Роботніка", в якій фактами зілюстровано повний моральний розвал польського громадянства та взивали нашу суспільність відмежувати себе китайським муром від тієї „західної культури", щоби не впасти її жертвою. На жаль, та деморалізація втискається всіми порами; вона як пошесть шириться нестримно, морально вбиваючи людий, які колись жирувалися виразниками українського громадянства. Кажемо: людий, одиниць, бо загал, народ, маса находиться в стані морального здоровля, народ дає відпір, ставить гати й запори, з успіхом зводить боротьбу з пошестю морального розвалу і розкладу.

Коли порівнаємо моральний стан нашого громадянства з таким же станом нпр. польської суспільности після кождого з невдалих повстань або навіть тепер, то з горідстю мусимо ствердити, що наша нація стоїть на дуже високому моральному рівні. Навіть будучи поваленими під колеса історії, ми все повторювали своє основне „ceterum censeo"; ми не витали ворожих тріюмфаторів, як Поляки московські війска після рівні на Празі; наша преса не повзала на колінах перед ворожими генералами, як колись віддома „Газета Варшавска" перед ген. Суворовим; ми не гнулися в чотири погибелі ані перед Поляками, ані перед російськими більшовиками. В найбільшому нещастю, яке може впасти на націю, ми зберегли нашу національну гідність і наше особисте достоїнство.

А всеж таки звенять як грізне „мементо" слова-докори двох великанів українського духа, слова, що обіймають собою минуле, теперішність і майбутність нації. На щастя, моральний рівень нашого народу тепер ще дуже високий, так що ті слова слова поки-що повинні ми у відношенні до сучасности вважати тільки пересторогою. Одночасно не можемо замикати очий на ті зявища, які в останніх днях проявилися так різко, а які погрожують нашому моральному здоровлю, які мають на меті каламутною хвилею морального розкладу залити наше життя.

Др. Сев. Данилович, один з недавних лідерів і теоретиків радикальної партії, один з її інтелектуальних керманичів, склакує до Станиславова „селянський конгрес", стягає всякі розкладові типи, щоби деморалізацію ширшим руслом пустити в народ. Рівнобіжно з тим йде акція д-ра Романа Смаль-Стоцького, яка має завдання ту саму ролю сповнити — так сказатиб — у верхах.

Перед нами декларація цього агента польської влади, декларація без пуття, без чести і поваги, декларація, яка має на меті зірвати орєол нашої високої громадської моралі. Та коли-б др. Р. Стоцький підступно не втягав в своє лакейство визначних, передових мужів української науки і культури, то це була би виключно його приватна справа, над якою може не слід би було й зупинятися. Кожна нація має типи, які якопокидки викидає на смітник суспільного життя. Не може бути вільною від них і українська нація, що живе так само, як і инші, між двома силами: добром і злом.

Свідомо називаємо д-ра Романа Смаль-Стоцького, контрактового професора варшавського університету, аґентом польської влади, лакеєм міністра Стан. Грабского. Яко такий запрезентувався він нам перед роком, ставши „посередником" між польським урядом з одного боку і українськими науковими кругами в університетській справі з другого. Зрештою він сам стверджує ту свою „почесну" ролю у своїй „історичній" декларації. Як лакей чекав він, коли його покличуть і дадуть виповнити наперед обдумане завдання, зміряючи до зведення в нівець справи українського університету. Але лакеї не мають права складати ніяких декларацій взагалі, а політичних зокрема

Тимчасом цей польський лакей в своїй безсоромности не тільки складає декларацію тісно політичного змісту, але й відважується видавати атестації про патріотизм діячам, які справді є визначними представниками української культури і науки, які мають свої заслуги перед рідним народом, які мають своє місце в історії культурного й політичного відродження української нації. Людина без ніякого або з невиразним минулим (як свідчить справа залишення дипльоматичного архіву У. Н. Р. в будинку українського посольства в Берліні на поталу більшовиків), і поганою теперішністю, по панібратськи поводиться з честю і достоїнством людий, яких загал уважає своїми світочами.

Не будемо розглядати змісту тієї декларації польського агента, хоч такі фрази, як „принціпи християнської науки, правовости й ідеали західної демократичної цивілізації" є хіба очевидним насміхом над сумною і страшною дійсністю. Так може говорити глухий, сліпий, божевільний, або нікчемний агент. Бо вистане мати хоч сякий-такий звязок з українським народом, вдуматися в його становище, хоч інстинктом відчути його положення, щоби здержатися від такого грубого святотатства, від провокаційної поведінки супроти основних принціпів християнства, правовости й ідеалів західної цивілізації.

Кожна чесна людина, тим більше кожний Українець не може з таким очайдушним нахабством взивати на даремне тих високих принціпів; може це зробити тільки агент і лакей.

Др. Роман Смаль-Стоцький, як медіюм міністра Ст. Ґрабського, має ще й инше призначення, а саме звести в нівець справу українського університету, пустити її на манівці безвідповідального авантурництва і вкінці погребати. Та про це будемо ще мати нагоду висловитися. Поки-що стверджуємо тільки одно: Українське громадянство не має нічого спільного з лакейством д-ра Смаль-Стоцького. Українське громадянство вважає декларацію д-ра Стоцького проявом широко закроєної деморалізаційної акції польського уряду, акції, що має на меті підірвати наше моральне здоровля, розєднати українську суспільність, пустити її на шлях внутрішньої гризні й колотнечі, щоби при тому витягати свої каштани з огню. Одночасно ця декларація після Льокарна має сповнити в польських заходах на міжнародній арені ту саму ролю, що перед трома роками декларація Ількова.

Колиб хтось схотів оцінювати цю декларацію яко прояв угодовства, той тоді робив би це велику честь її авторові. Ні, це навіть не є угодовство, яке мусить спиратися на обостороннім пакті, тільки це є ординарне лакейство.

АМЕРИКАНСЬКО-ЕВРОПЕЙСЬКЕ ЗБЛИЖЕННЯ.

Від часу закінчення світової війни, або точнійше від заключення верзальського договору та тої нещасливої ролі, яку на мировій конференції відограв бувший президент Вілзон, американська опінія заявлялася в своїй більшости за повною ізоляцією та невмішуванням Америки в европейські справи. З такою то виборчою програмою виступила республиканська партія і віднесла при виборах побіду, а уряд, який вийшов з лона тої партії, придержувався до сього часу того партійно-виборчого гасла і вів по тій саме лінії свою закордонну політику.

Та життя сильнійше як партійна програма і виборча гістерія. Виявилося, що Америка з стокількадесять міліонами населення та з величезним промислом сама собі не вистарчає і, мимо своїх богацтв, не може замкнути себе на американській півкулі та жити як Робінзон на самітнім острові. Вонаж злучена тісними вузлами з цілим світом, а особливо з Европою, а ті звязки, особливо кровні і торговельні, так сильні, що їх не годні пірвати ніякі партійні програми, ніяка політична спекуляція. До того треба ще вчислити і державну амбіцію. Таку посідає кождий нарід і кожда держава, а тим самим і Америка. А та знова амбіція не дозволяє стояки державі остаронь від важних міжнародних подій, що то будують історію народів, а тим самим і історію Америки.

Це були саме ті причини, що пхали Америку в послідних літах до Европи. Вертала вона до неї несміло, неофиціяльно, але вертала. Брала участь у всіх міжнародних конференціях, але неофиціяльно, тільки в ролі обсерватора. Але слово її заважувало рівно добре, якби вона брала офиціяльну участь. Таке поступовання виглядало одначе на діточе і стрічалося з острою критикою та причинилося до того, що в Европі зачали заводити порядок без Америки. Доказом того є являється льокарненська угода, до якої прийшло без участи Америки. І та якраз угода отверезила трохи американських політиків, які побачили, що Америка зачинає тратити на своїм престіжу. І почався зворот.

Кампанія за приступленнєм Америки до Міжнародного Суду в Газі виказала, що загальний сентимент американського народа є проти дальшої ізоляції. Нема тільки ще ясної думки щодо кооперації з Европою, бо думки щодо Ліґи Націй поділені. Зате поступлено в самій справі вперед, бо Америка возьме участь в приготовавчій конференції в справі розброєння, яку скликує Рада Ліґи Націй до Женеви на день 15 лютого б. р.

Світове розброєння — це найважнійша справа для всіх держав. Через него можна зменшити небезпеку нових воєнних конфліктів, а рівночасно охоронити поодинокі держави від сильних внутрішних потрясень. Бо відома річ, що майже всі європейські кабінети міністрів падають через нещасливі фінансові кризи, які викликає незрівноважений державний буджет. А буджету знова годі зрівноважити, коли нема прибутків на покриття видатків, яких треба на вдержання численних армій. Незрівноважені буджети викликують хитання валюти, а тим самим утруднюють міжнародну торговлю. Все те справи, які мають загальне значіння і які тісно звязані з розброєнням.

Ідею замирення в Европі найсильнійше попирала Анґлія і положила в тім напрямку великі заслуги. Без неї і її впливу не булоби прийшло до мира в Льокарно, це більш як певне. А теперішна конференція розброєння є рівнож її ділом. Анґлія свідома того, що квестія европейського розброєння справа трудна і скомплікована і тому впливала на Америку, щоби вона прийшла до Европи та допомогла її перевести ту важну справу. В европейськім розброєнню ходить головно о розброєння на суші, а найбільше діткнені ним Франція і Польща, бо вони найбільш мілітаристичні держави, які держать найбільші армії, не вважаючи на совіти, яких військову силу годі точно означити. Америка знова не заінтересована в розброєнню на суші, бо вона й так має дуже малу армію, а ходить її головно о розброєння на мори. Тому вона заявляється за поділом конференції на дві, одну для сухопутнього, а другу для морського розброєння. З таким пляном прийде певно американська делеґація на конференцію, але він по всякій правдоподібности не вдержиться. Буде тільки одна конференція, яка буде вирішувати обі справи. На тій конференції буде переважати анґльо-саксонський світ. Анґлія ввійде певно з Америкою в тісне порозуміння і вироблять спільний плян для розброєння на суші і на мори і будуть його спільно попирати. Тільки перед такою спільною силою будуть мусіли податися другі держави і буде можлива якась угода, яка певно буде дуже скомплікована і покалічена, але все таки буде кроком вперед. Першою великою спробою до дійсного загального замирення.

Якщо прийде до угоди в справі розброєння, то піднесеться нею престіж Ліґи Націй, а Америка готова вернути назад до Европи. Та це станеться, в найкращому разі, тоді, коли вдасться розоружна конференція, а до того знова ще дуже далеко. На разі зачнеться щойно підготовча нарада, а з того, що там будуть говорити, буде можна щойно зорієнтуватися що до успіху властивої конференції.

ТУГА.

Тужить моє серце,
А чому, не знаю.
Сльозами я очі
Свої заливаю.

Нераз тай і не два
Гірко я заплачу,
Як сой пригадаю
Ту любов горячу.

Не кождому така
Любов призначена,
Як нам, серце моє,
Була посвячена.

Буду и молитись
Богу дякувати,
Щоби ласку Його
Могли виповняти.

Анна Хомяк.

З УКРАЇНСЬКОГО ЗАКАРПАТТЯ.

Чеські школи ростуть! — Концерт Бортнянського в Ужгороді. — Жертвенність закарпатських емігрантів з Америки.

Ужгород, 16. грудня 1925.

Одну за одною основують у нас чеські школи, розуміється, в чисто українських селах. Це сталося недавно в Свалявій, де до чеської школи вписано до 260 дітей, майже виключно Жидів, такуж школу організують тепер у Ставному, переписуючи до неї дітей з української школи серед шкільного року. Загалом є у нас уже кільканайцять чеських шкіл, хоч вони нікому непотрібні. Ті школи основують там, де є більша скількість Жидів, що з недавніх мадярських патріотів перекинулися нагло в чеських. Вистарчить, аби в якійсь місцевости було 2—3 дітей чеських урядовців, отже елементу чужого, напливового, а вже там на перший поклик чеського нотаря, всі Жиди переписують свої діти до чеської школи, хоч вони не знають ні слова по чеськи. Жалко, що наші люди на Закарпатті в таких справах безрадні, хоч всюди в світі знають і примінюють люде з повним успіхом сотки способів самооборони, як супроти влади, так і тих елементів, що йдуть їй на руку — на шкоду місцевого населення. Жалко і стидно за чеську владу, за її адміністрацію, що у відношенню до нашого народу примінюють живцем давні, зненавиджені нимм мадярські методи, і то не тільки в самому шкільництві. Щона це наші посли, особливо ті, що опинилися в рядах коаліційний партій?

І наш Ужгород помянув 100-ліття смерти Бортнянського гарним концертом, що відбувся 12. грудня в салі мадярського касина. Уладжено його заходом Руського Національного Хору і хору ужгородських учителів. Перед концертом подав п. дир. Приходько короткий нарис життя й діяльности Бортнянського. Опісля РНХор відспівав „Да ісправиться", хор учителів під орудою дир. Парижека „Хвалите Господа" і „Блажен муж", а закінчив свято Р. Н. Хор відспіванням концерту „Сей день". Концерт мав поважний, достойний характер. До звеличення ювилею причинилися побіч праці дирігентів і хорістів також солісти, особливож пані: Цьоканова, Дівничева й Певна. Вражало, як і у Львові, тільки одно: мала скількість духовенства.

Про жертвенність закарпатських емігрантів з Америки на краєві цілі говорить найкраще новий їх щедрий дар, а саме присилка епископом Вас. Такачем суми 11,420,39 долярів (отже понад 380,000 ч. К.) для ужгородського новіцияту сестер Василіянок. Суму цю зібрано шляхом колекти, а призначена вона жертводавцями на здвигнення в Ужгороді матерного дому сестер Василіянок, які мають на отсьому запущеному полі дуже вдячний грунт для широкої діяльности, особливо в напрямі культурного піднесення і національного виховання нашого жіноцтва. (Діло).

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЄ СВЯТО В КОСОВІ.

В одному напрямі поступає Гуцульщина вперед. Це будова нових і відбудова знищених Народніх Домів, як в Кобаках, Кутах, Косові, Соколівці і Красноїлі. Дня 6. грудня м. р. відбулося урочисте посвячення тимчасової домівки Народнього Дому в Косові. З тим святом сполучено і свято „Просвіти". Кімнати новозбудованої домівки заповнились по береги інтелігенцією, міщанами й селянами. Адвокат др. Н. Рондяк зложив подяку всім тим, що своїми лептами причинилися до здвигнення нової нац. фортеці. О. декан Гарасимович звернув увагу на слабу жертвенність народу, вказуючи, що горстка Поляків збудувала саме напроти Нар. Дому величавий будинок (Сокіл). Др М. Гардецький з Кут у своїй палкій промові, яка зворушила до сліз присутніх, вказував на причини (головна: недостача освіти) нашого нац. нещастя, які завели нас в нове ярмо. Вкінці селянин М. Лепкалюк візвав присутних селян до освіти, організації і піддержки „Просвіти" та У. П. Т.

Одна увага. Невже серед членів повіт. організації не найшлася ні одна особа, щи вмілаб уложити оголошення про це свято без правописних помилок? Не хочемо навчитись навіть своєї правописи! А як відсвяткували ми память полеглих борців? У церкві пусто, тиха Служба Божа, бо... падав дощ. Вкінці таке свято годилося би закінчити бодай національним гимном. (Діло).

КОМПРОМІТАЦІЯ ПОЛЬСЬКОГО КУЛЬТУРТРЕГЕРА НА ВІДЕНСЬКОМУ ҐРУНТІ.

Дня 30. листопада м. р. відбувся у Відні виклад авдитора лицаря фон Гайдецького про польські мистецькі памятники у Відні. Між присутними зaпримічено посла гр. Лясоцького (з Праги) зі своїм аташе, б. міністра Гусарека Гайнбана, гр. Ляндкоронського й кілька У-країнців.

Після відкриття зібрання забрав слово Гайдецький, заповідаючи, що свій виклад ілюструватиме залізними доказами. Для лекшого зрозуміння обставин, в яких повстали у Відні польські памятники, подав він широкий історичний вступ, що носив шовіністичний, польсько-шляхоцький характер. На думку Гайдецького, були Поляки все шляхотним народом, що увійшло в широкому світі вже навіть у приповідку. Їх шляхотний спосіб думання основується на релігійній толеранції, льояльности до ідеї королівства й національній толеранції. Не диво, що базуючись на таких основах були Поляки покликані до особливих історичних місій, як це вони виявили м. ін. 1683 р., обороняючи Відень, а з ним цілу європейську культуру, перед заливом Турків. З того часу запанувала між Віденцями й Поляками щира приязнь, яка зачалась псувати щойно від 60-их років м. ст., коли то Віденці стали поволі шовіністами. Бесідник бажав би, щоби між обома народами вернула назад стара приязнь. Закінчив Гайдецький свій виклад вичисленням тих нечисленних польських памятників, що істнують у Відні і його найблизшій околиці (в церкві св. Стефана, на Каленбергу й ин.). Тут було видно, що він в тих справах зовсім не фахівець, але й при вичисленню цих памяток його шляхотська натура не втерпіла, щоб не освітлювати їх з шовіністичного становища.

В дискусії забрав слово перший гр. Лясоцкий для висказання кількох чемностей, потім говорив б. мін. Гуссарек, що доповнив у дечому виводи референта про польські памятники в церкві св. Стефана. Третім дискутантом виступив д-р Іван Турин. Він похвалив красноречивість референта, одначе дискутантові, як історикові, було би приємніше почути від нього оті заповіджені залізні докази-факти про польську толеранцію і шляхотний спосіб думання. База, на якій збудований реферат, вибрана зовсім нещасливо.

Д-р Турин закінчив свої виводи побажанням референта, щоб Поляки знайшли шлях до порозуміння з сусідами й зі своїми національними „меншостями", але передумою для того мусілоб бути в першій мірі понехання зарозумілости й дідьства, християнська любов правди і справедливости. Закінчив дебату предсідник др. Шаймфлюґ заявою, що в короткому часі дасть у відповідь Гайдецькому реферат на ту саму тему зі становища німецького.

Таким чином виступ Гайдецького закінчився повною невдачею, а то й компромітацією Поляків. Замітне, що пан Лясоцький вже по перших реченнях д-ра Турина, який промовляв дуже спокійно й річево, вважав за вказане поспішно покинути салю, немов прочуваючи, чим той вечір покінчиться.

ГАЙДАМАЦЬКИЙ СКАРБ.

Повість з кінця XVIII століття.

За В. Лозинським

переповів Михайло Ценівський.

(7)

IV.

Грецька бранка в Бродах.

На Трохимі компанійцеві залежало Шахінові богато, дуже богато. Та тепер був дальше від ціли, як передше. Тішився вже успіхом, а тепер не бачив способу. Вертати до Львова були би даремно, а може і трохи небезпечно. Справа не вдалась.

Шахін почав роздумувати над дальшим пляном. Постановив конче бачитися з Фогельвандером, заки він ще верне до Львова. Застали його ще в Бродах, перекупити грішми, хочби і великими і запевнитися, що гайдамацький полонений не вимкнеться з його рук.

— Годі марнувати час... — пробормотів сам до себе — кожен день готов усе удармнити... Можуть із ним списувати протокол, або він сам може зрадитися... і все пропало...

Ця думка додала нової пристрастної сили Шахінові. Скорочуючи постій, розказав парубкам негайно готовитися в дальшу дорогу на Броди. Коли змучені коні не всилі вже були гнати дальше, Шахін найшов собі у найблизшого коршмаря свіжу підводу. Своїх людей оставив у Бриці, а сам пігнав до цілі подорожі.

Як приїхав до Бродів, стрінув на самому вїзді одного з драгунів Фогельвандра. Дізнався від нього, що ритмайстер якраз за годину має виїхати до Львова. Шахін поспішив до вказаної гостинниці та впав до Фогельвандрової кімнати.

Офіцир счудувався вельми, як побачив несподіваного гостя.

— Пан Шахіна тут! — викликнув. — Щож сталося? Ти мав ждати на мене...

— Я хотів ждати, але справа не хоче ждати, — відповів Шахін. — Склалося так, що я ненадійно мусів бути тут в Бродах. А щастя хотіло, що я застав іще тут пана графа. Не могтиму може зараз вернути до Львова, а я хотів би вже раз скінчити цю дрібницю.

— Чи все залежить тобі на цьому Гайдамакові? — спитав Фогельвандер.

— Колиб мені не залежало, чи я наприкрювався би панові ритмайстрові? Пане граф говорім отверто. І вам уже сприкрилося це, і мені сприкрилося. Видасьме мені, пане, Трохима?

Фогельвандер не відповів нічо.

— Не жалуватиму грошей — сказав Шахін нетерпливе і сягнув у пазуху.

Добув рульон дукатів і кинув їх на стіл.

— Сто дукатів! — сказав сухо.

Фогельвандер збентежився вельми. Ходив по кімнаті, начеб боровся сам із собою. Шахін слідкував його очима. А в очах його малювалися гнів і нетерпеливість.

— В двоє дам! — викликнув нараз і усміхнувся фальшиво та заскреготав зубами.

І поклв на стіл іще один рульон дукатів.

Фогельвандер задержався і глянув на Шахіна.

— Не можу — сказав по хвилі мовчанки.

— То остання слово? — спитав майже синій з гніву.

— Остання.

— Пане графе! — викликнув жид, кидаючи на хвилю маскування — скажу вам отверто: ви не знаєте, що робите! Я того чоловіка мушу мати, буду мати, а коли не матиму я, то і ви не матимете з цього нічого... Для вас Трохим не варта нічо, навіть одного набою пороху. Для мене він богато варта. Надумайтеся, пане ритмайстер... А тепер моє остання слово: триста дукатів!

І на столі найшовся третій рульон.

— Сміло можеш класти рульони — сказав рішуче Фогельвандер — бо можеш бути певен, що я їх не візьму.

Шахін схопив дукати зі стола, кинув лютим зором на офіцира і зробив скорий рух до дверей. Нараз задержався.

— Може моє золото нещасливе... — відізвався знову лагідно. — А колиб я пану капітанові приклав до грудий два пістолі, два гарні пістолі, цілі в золоті, сріблі, слоновій кости, в самоцвітах, найгарнійшої роботи, просто з Дамаску?...

— То хибив би — відповів Фогельвандер.

Шахін ворухнувся на місці, начеб земля горіла під ним.

— А колиб моя просьба — говорив дальше з вимушеним усміхом — на чудовому турецькому коні...

— І то ні — відповів Фогельвандер.

— Ни, то я вже не знаю, але я маю щось таке, що пан здивиться. Такий скарб, що як пан побачить, то десять Трохимів дасть — не один.

— Щож це за скарб?

— То словами не сказати, то треба побачити. Прийдіть до порохівні Арона Порохівника — там я маю цей скарб. Там покажу вам його.

— Хочеш мене завести в матню.

— Пане офіцир, вже вояк — чого вам боятися. Впрочім купити не купити, а поторгувати можна.

— Твоя правда! Прийду. Жди мене.

І розпращалися.

Фогельвандер зоружився і пішов на місце означене Шахіном.

Дім у котрім закватирувався Фогельвандер був уже майже на кінці міста, на так званому тоді львівському тракті. Зараз проти дому вела в бік кривенька і брудна вуличка. Нею пустився Фогельвандер, як йому вказав був Шахін. По дорозі спитав якогось прохожого, де є дім Арона Порохівника.

То був дуже богатий жид. Він за королівськими привілеями і за дозволом Потоцьких, власників Бродів, торгував порохом на велкі розміри. Броди (про котрих тодішній вигляд подамо ще в нашому оповіданні кілька подробиць) були одним із найголовніших фабричних складів пороху.

Початок цьому промислові, котрий пізніше так значно розвинувся, дав іще Станислав Конецпольський. Оснував у Бродах величезні салітарні. Винаймав їх від Потоцьких якраз жид Арон, звісний загально під призвищем „порохівника".

Фогельвандер легко потрапив до його дому. Був уже за містом. То був великий мурований дім з поверховими причілками, понурий.

Дім Арона Порохівника обведений був високим парканом. Офіцир пристанув перед зачиненими ворітьми. Застукав сильно. Не ждав довго. Зараз почув скорі кроки на подвірю. В відчиненій брамі зявився Шахін.

Торговець душ привитав Фогельвандера таємничим виразом лиця. Нічо не говорив, дав лише знак, щоби йшов за ним. Ввійшли до великих темних сіней. Чим дальше посувалися в глибину, тим більше царила темрява, хоч то було в полудне, в білий день.

— Прошу за мною... — говорив шепотом разураз Шахін.

Фогельвандер вагався. Попробував долонею, чи пістолі під рукою і задержався.

— Чи ці так великі сіни не мають ані одного вікна? — спитав.

— Мають, але позачинювано віконниці.

— Чому?

— Я не знаю. Я тут також гість, так як і ви.

— Веди дальше.

— Терпцю, пане графе, щось такого побачите цімес, що очі забудете.

— Щож отже? таємничий скарб? чудо?...

— Так, таємничий скарб... — ваний... — рідкий і дорогоцінний самоцвіт. Із ним не так легко може рівнятися якийсь инший, хоч би найдорощий. Дійсно чудне явище, сліпить очі неодного. За нього Шахін мігби дістати тисячу разів більше, як пан граф за всіх своїх одбертих Гайдамаків...

— Доволі вже цього, скінчиж уже раз цю забаву, бо мій терпець скінчиться.

— Зараз скінчу. Лише одно услів...

— Чогож іще жадаєш?

— Жадаю офіцирського і шляхотського слова.

— Навіщо?

— Жадаю як запоруки, що то, що ви побачите, остане тайною, що слівцем не скажете нікому про це, що тут бачили!

— Хай буде й так — відповів нетерпеливо Фогельвандер.

— Може бути, що ще й тепер не прийде до угоди. Тоді дасьте мені офіцирське слово, що все задержите в тайні?

— Даю.

(Дальше буде)

ІВАН ПІДДУБНИЙ.

Нова побіда Піддубного.

Піддубний відніс в Клівленді, Огайо, нову побіду. Дня 12. січня в великій Публик Гол відбувся перший виступ Івана Піддубного в тім місті. Противником його був відомий шведський шампіон Карл Ламбертсон, котрий важить 240 фунтів. Противник почав від наступу, але Піддубний скоро поборов напад та, не дивлячися на велику силу противника, примусив його до оборони. Після 14 мінут боротьби Піддубному вдалося перекинути противника через голову та положити на лопатки.

Піддубний проти Збишка.

Після короткої перерви Піддубний боровся ще раз з Ламбертсоном і вже за короткий час добився своєї побіди. За 9 мінут тим самим хопом побідив його. Три тисячі душ публики устроїли Піддубному гучну овацію. На вулиці витала його товпа земляків та на руках внесли його до автомобіля.

Наконець для любителів спорту наступить довго вижидана хвиля. Владек Збишко згодився боротися з Піддубним. На протязі послідних 15 літ Піддубний все мріяв, щоби зловити десь Владека Збишка та поборотися. І ось тепер ся боротьба й відбудеться в Ню Йорку, в понеділок, 18. січня, в великій касарні при 34-ій вулиці та Парк Евеню. При підписанню договору менаджер Піддубного Пфефер та менаджер Збишка Курлей внесли запоруку в сумі 5,000 долярів кождий, що боротьба того вечера буде вестися до побіди. Боротьба заздалегідь викликує велике зацікавленнє в спортових кругах.

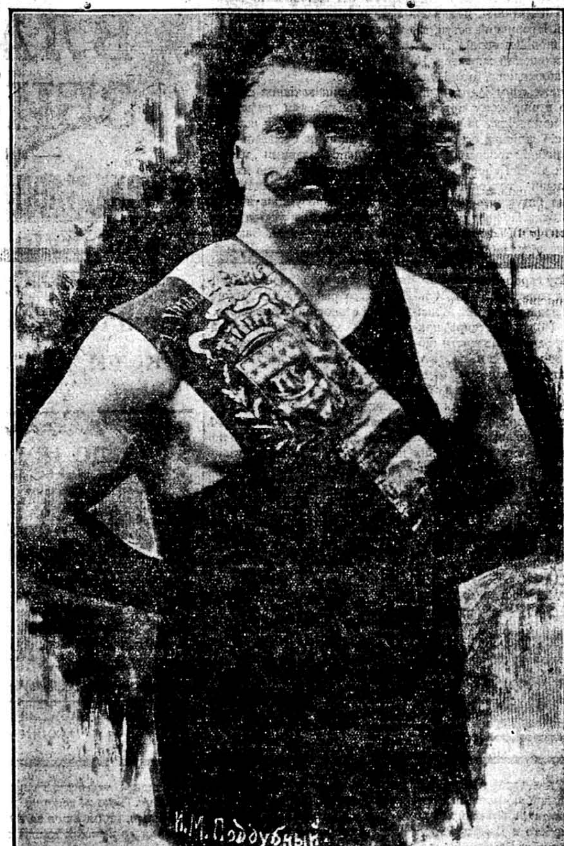
Піддубний в Нюарку.

Дня 19. січня українська кольонія в Нюарку знова буде мати нагоду бачити великого українського силача Івана Піддубного. Він буде боротися в Лорел Гарден, 457 Спрингфілд Евеню. Хто буде його противником, покищо не відомо.

Піддубний в Джерзи Сіті.

На прозьбу української й російської кольонії в Джерзи Сіті, менаджер Піддубного Джек Пфефер устроює тут ще одну боротьбу Піддубного. Дня 20. січня Піддубний буде боротися в Вікторі Гол, при Гендерсон стріт. В сей самий вечір буде боротися відомий польський атлет Станіслав Збишко.

Дня 21. січня Піддубний бореться в Байоні, Ню Джерзі, в Авдіторіюм, 35 Іст 23-а Вулиця. Дня 22. січня він бореться в Елизабет, Ню Джерзі, у Фолкон Гол, 113 Іст Третя Вулиця. Дня 25. січня він виступить в Питсбурзі, Па. в великій галі Мотор Сквер Гарден.

Український силач Іван Піддубний бореться з великим польським силачем Владком Збишком в понеділок, 18-го січня в Ню Йорку в Арморі на 34-тій ул. і Парк Аве. Борба викликує велике заінтересованє.

ЗАЛІЗНИЧА ЛІНІЯ ПАРИЖ — ВЛАДИВОСТОК.

З Москви доносять, що 1. лютого 1926 року буде отворена безпосередна залізнича лінія Париж—Владивосток. Лінія буде проходити не через Польщу і Варшаву, але через Литву, Латвію і Московщину.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЧУДЕСА РАДІОФОНІЇ.

Кождий Англієць, який з якихнебудь причин не зможе піти в неділю до церкви, а має в хаті радіо, зможе вислухати богослуження через апарат. — Амудсен вибираючись у нову подорож до бігуна, візьме цим разом зі собою радіотелеграфічний апарат і в той спосіб зможе повідомити світ про етапи своєї подорожі. — Европейські радіотелеграфічні стації завели систематичні лекції науки чужих мов в Англії, Франції, Німеччині та Чехословаччині. — Деякі вчаться при помочі радія навіть руханки, слухаючи щоранку дома при вправах, радіофонічної команди.

ПОРОЖНА ТРУНА.

В році 1916-ім вмерла в одній французькій місцевости 18-літня Людвика О., яку поховали в родиннім гробівці на місцевому кладовищі. Цими днями вмер її дід. Щоби уставити його труну в гробівці, треба було перш усього забрати труну дівчини. По отворенню дубової труни показалося, що в ній нема тіла дівчини. Щож з ним сталося? Слідча влада не може знайти відповіди на це питання, бо і гробар і той, що забивав труну, вже не жиють.

НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

1. Шевченкова могила досі невпорядкована. — 2. Приготовання до ювилею Глібова. — 3. Київська преса. — 4. Найбільш поширена українська газета. — 5. Місце України в економіці Радянського Союза. — 6. Радянські господарства. — 7. Змінилися порядки, але люди лишилися!

Шевченкова могила коло Канева над Дніпром не діждеться ніяк на впорядження і відповідну охорону. Все тільки радять над сеї справою, а з тих рад ніякого діла. Радянські газети подають, що недавно радив над сею справою Черкаський Окружний Виконавчий Комітет. Мають розробити інструкцію догляду над могилою й заповідником, який буде влаштований біля могили; мають призначити спеціяльного завідувача могилою і... ніяк не спроможуться на видачу пенсії дідові, що тепер охороняє могилу. Впорядження й утримання могили Шевченка віднесено на державний кошт!

В Чернигові готовляться до святковання в лютому 1927 р. столітньої річниці з дня народження нашого поета-байкаря Леоніда Глібова. Рішено назвати одну школу в місті іменем Глібова, направити надгробок на могилі поета, утворити осібний куток Глібова в місцевому музею, запропонувати Державному Видавництву видати твори поета. В місцевому музею є богато памяток з життя і творчости Глібова, між иншим річники „Чернигівського Листка", який видавав Глібів в 1861—1863 роках, а в якім містив багато своїх творів, цінна переписка поета з О. І. Ханенком, багато рукописів поета, колекції видань його творів і т. п.

Київська преса репрезентована тепер двома газетами, українською „Пролетарською Правдою", з накладом 36.000 примірників, і російським „Киевским Пролетарием", з накладом 27.000 примірників. Польська часопись має 4.000 накладу. Крім того у Києві і на Київщині видається ще два українські журнали і понад 30 ріжних дрібних періодичних видань здебільшого також українських.

Найбільш поширеною ґазетою на Україні „Радянське Село", що почало виходити рік тому у Києві, а тепер перенено до Харкова, при чім місцеву селянську ґазету „Селянська Правда" злучено з „Радянським Селом", „Радянське Село" друкується в кількости 90.000 примірників, складаючи половину накладу всіх селянських ґазет на Україні. Газета організувала широку мережу селянських кореспондентів і одержує щодня пересічно 500 селянських дописів.

Україна хоч займає всього 2 проц. території в Союзі Радянських Республік, але роля її в економічному життю Союза під деяким оглядом перевисшає ролю значно більшої за неї простором і кількістю людности Росії. На Україні збирається трохи менше третини всього хліба (27.9 проц.), а хлібних лишків дає Україна більше половини (51.9 проц.) для всього Союза. На Україні виробляється 80 проц. всього цукру, добувається 81 проц. всього угля, 75 проц. лавуну і 65 проц. желізної руди. На Україні зосереджено 18 проц. всіх залізниць, на Україну припадає одна четвертина всіх залізничих перевозок. Але Україна нічим тим не розпоряджає, бо все економічне життя є сконцентроване в Москві, ведеться під зарядом союзних органів.

Хоч переважна часть панських маєтків на Україні поділена між селян, але трохи маєтків лишилося не поділеними, їх одержено на взірцеві господарства, або приділено до цукроварень. Як ці господарства „взірцево" господарять, під у-видно з того, що держава мусить їх раз за разом спомагати. Недавно Союзне правительство призначило для цих „взірцевих" господарств 4 міліони карбованців.

Управителі цих радянських господарств в деяких випадках поводяться з селянами і робітниками не ліпше, як колись поміщики. Наприклад, в Веркієвськім радгоспі Житомирського району управитель накладав штраф на селян за вивіз худоби, бив селян, пойманих на потравах, забирав одежу в заклад до заплати штрафу і т. п., а в помешканню призначенім для читальні тримав своїх собак. Зовсім колишній поміщик. І таких поміщиків на жаль є багато серед управителів радянськими господарствами. Змінилися порядки, але люди ті самі лишилися.

(„Рада").

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПИТСБУРГ, ПА. Тов. ім. Івана Франка, від. 53, повідомляє, що слідуючий мітинг відбудесь в неділю, 17. січня, в гали Народного Дому при улици 11-тій і Бінгтам С. С., о годині 3-ій попол. На сих зборах буде приниматись нових членів без вступної оплати. Проситься всіх членів привести товариша, брата чи свата; най приступить до У. Н. С. то ще Вам колись за се буде вдячний, як не сам він, то його родина. — Николай Шпирка, предс.; Павло Шшкула, секр.; Мих. Тодоровський, кас.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Отсим повідомляється членів і членкинь Тов. Укр. Січи, від. 170, що місячні збори відбудуться в пятницю, 15-го січня 1926, під ч. 72 Morris St. Початок о годині 7.30 вечером. Проситься усіх членів і членкинь прийти, бо є деякі важні справи до полагодження. Таксамо звертається увагу тим членам, що зістали довжні до Товариства, щоби конче прибули і вирівнали довг, бо в противному подасться таких до суспендації. — И. Вацлавський.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Андрея, від. 66, повідомляє, що річні збори відбулися дня 26 грудня, на котрих вибрано слідуючий уряд: Павлик Дн., предс.; Шниелда Дм., заст.; Фединяк Леон, секр. фін.; Дубас Ан., заст.; Курник Дм., секр. рек.; Фединяк, Ник., заст.; Дубас Тед., касієр; Бугера Ів., заст.; Дідоха Тед. і Гнатюк Ів., контр. ком.; Колодій Ів. і Виткович Ник., надз. хорих; Шомпель Як. і Бендас Дан., хорунжі; вайдГош Сем і Блют Вас., дверники. Збори відбуваються що місяця в першу пятницю по десятім, о год. 8-ій веч., в Укр. Н. Домі, 818 Е. 72 ул. Хто би з Українців бажав стати членом сего Бр. і У. Н. Союза, то прошу прибути на найблизші збори, котрі відбудуться 15. с. м., а ми радо приймемо. — D. Kurnyk, р. секр., 317 E. 71st St., New York, N. Y.

ГЕЙЗЕЛТОН, ПА. Бр. св. Архангела Михаїла, від. 85, повідомляє, що річний мітинг відбудесь о 1-ій годині попол. в неділю, дня 17. січня в гали церковній, 74 North Lour St. На порядку нарад: справозданнє секр. і контр. ком. з доходу і розходу за цілий рік та другі важні справи. Будесь приниматн до Бр. без вступного. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00 дол. — Он. Шараварко, предс.; Он. Костюк, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. Укр. Січові Стрільці, від. 44, повідомляє, що звичайний мітинг відбудесь о 3-тій годині попол, в неділю, 17. січня, в гали церковній при Нюпорт Еве. Всі члени мають явитися на тім мітингу.— Стефан Кудрик, предс.; Андрій Чепеляк, секр.

БРОНКС, Н. Й. Звичайний мітинг Тов. Любов, від. 298, відбудеся в суботу, 16. с. м. точно о 8-ій год. вечер під ч. 1130 Савтерн Болевард, близько 167 ул. Відділовий уряд на 1926 рік: Николай Ковбаснюк, предс.; Др. Корнило Савіцький, кас.; Іван Черняк, секр. фінансовий; Василь Морозович, секр. рекордовий. Нових членів принимаєсь без вступного.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Івана Франка, від. 334, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, дня 17. січня, о годині 1-ій пополудни, в Укр. Н. Домі, 2253 W. 14th St. Проситься всіх членів, щоби зійшлись на сі збори. Урядники здадуть справозданнє з минувшого року і буде вибір нових урядників на 1926 рік та інші важні справи до полагодження. Будесь ще тілько той раз приниматн в члени до Тов. і У. Н. Союза без оплати вступного. — Н. Задарецький, предс.; М. Дмитрів, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Зап. Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що на річнім мітингу вибрано отсей новий уряд на 1926 рік: М. Скочипець, предс.; А. Скочипець, з. предс.; І. Маркович, секр.; Гр. Гайдук, з. секр.; Гр. Машлюк, кас.; Н. Гамадик, з кас.; І. Гінда і І. Павлік, контрольори; М. Позванський і І. Савчак, дозорці хорих; В. Лубкович, кошовий; К. Миню, хорунжий; І. Полегойкий, дверник. Мітинги будуть відбуватися що трета неділя по першім. Слідуючий мітинг с. м. відбудесь в неділю, дня 17. січня 1926, в гали церковній, о год. 1-ій пополудни. — М. Скочипець, предс.; Гр. Маслюк, кас.; І. Маркович, секр.

РАРІТАН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 332, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинг відбудеться словенським костелом, точно о годині в неділю, дня 17. січня, в гали під 2-ій попол. Рівночасно повідомляється, що в оголошенню про вибір уряду на 1926 р. через помилку пропущені зістали: опікуни хорих: Козак Семен, Причка Юстина та дверник Причко Теодор. — Стеафн Зайшлий, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОВОРОТ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО.

Митрополит Андрій Шептицький відбув довшу подорож по Европі. Пару місяців лічився в Карльсбаді в Чехо-Словаччині; брав участь в уніоністичному конгресі в Брукселі; вреші їздив до Риму. В Римі був митрополит на авдієнції у папи, котрий вирішив усі справи, подані митрополитом. В неділю, 20-ого грудня митрополит мав виклад в катедрі Нотр Дам у Парижі про справу унії. При кінці грудня митрополит вернувся до Львова.

В перших днях січня с. р. припадає 25-літній ювилей вступлення митрополита Шептицького на львівський престіл.

ПОЖЕЖА ФРАНЦУСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ЗАМКУ.

У французькій місцевости Лізіє знищила пожежа славний історичний замок, в якім находилися дорогоцінні збірки і дуже багата бібліотека. Втрати виносять около 10 міліонів франків.